Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lösnummerpris: 15 öre

TIDEVARVET

Nr 39—27 SEPTEMBER

Nr 39 — 2 ÅRG. 1924

Tidevarvet n:r 39.

Fridlys ungdomen! upptar frågan om höjandet av skyddsåldern för flickor och införandet av en sådan för gossar.

I den situation, som uppstått efter valen, vill Tidevarvet hänvisa till *Det levande programmet.*

Stockholm och Göteborg behandlar de första resultaten av valen.

Särlistan framlägger vår uppfattning av Stockholmsföreningens förhållande till Riksförbundet i neutralitetsfrågan.

K. J. synes vara en av de få, som läsa valtryck och ta det åt sig.

Uppfordrad av d:r Romanus-Alfvéns tolkning av ungdomens ställning till fredsfrågan, har fröken *Greta Cardell,* en verksam medlem både av Frisinnad Ungdom och Frisinnade Kvinnor i Göteborg, framlagt sina synpunkter och sökt analysera den frisinnade ungdomens.

* * *

Det fjärde kvartalet ingår nu med nästa nummer av Tidevarvet. Vi hoppas att de av våra läsare, vilkas prenumeration nu utgår, förnya prenumerationen utan särskild uppmaning. Men vi ville gärna erinra dem om möjligheten att nu

prenumerera för sista kvartalet av 1924 och hela år 1925 på en gång.

Priset för dessa 5 kvartal är kr. 6: 50. Det sparar alltså inte bara tid, utan i någon mån även penningar.

För fjärde kvartalet kostar Tidevarvet kr. 1: 50. Prenumeration kan ske direkt till tidningens expedition, Slussplan 9 III, Stockholm.

Under det sista kvartalet kommer Tidevarvet att ägna stor uppmärksamhet åt den svenska och även åt märkligare utländsk litteratur. Vi ha dessutom löfte på en artikelserie av fröken *Kerstin Hesselgren,* behandlande arbetslivet, närmast inom industrien och därmed sammanhängande problem.

För kvinnlig ungdom

börja den 1 nov. vid

Gästriklands Folkhögskola, Västerberg, Storvik,

följande 5 månaders kurser: **Folkhögskolekurs** med vävnad, sömnad och husmodersutbildning. **Andraårskurs,** lämplig även som **förberedelse** för fackutbildning för blivande lärarinnor, sjuksköterskor etc. Särdeles låga avgifter för undervisning, mat och bostad. Stipendier och friplatser. Il. prospekt genom rektor K. Hedlund.

FRIDLYS UNGDOMEN!

Skyddsåldern bör höjas till minst 16 år.

Äktenskapsåldern för kvinnan höjdes genom lagen om äktenskaps ingående och upplösning år 1915 från sjutton år till aderton. Sedermera inarbetades denna bestämmelse i den nya giftermålsbalken av 1920. Alltså: för att en kvinna skall få ingå äktenskap före 18 år, måste kunglig dispens anskaffas. För mannen är äktenskapsåldern 21 år. Vad ha lagstiftarna velat säga med detta: jo de ha velat skydda den unga kvinnan från ett alltför tidigt moderskap, som hon knappast kan vara fysiskt och psykiskt mogen för, har velat skydda henne för att, ännu outvecklad, komma in i de sexuella erfarenheternas och mödornas livsperiod.

Men vi veta mycket väl, att varken för kvinnan eller mannen sammanfaller den perioden med äktenskapens. Säg gärna, att det är beklagligt, men det är ju så. Den unga kvinnan är alltså inte skyddad därigenom, att hon inte får gifta sig. Sådan lagen nu är avfattad, utgör tvärtom de tre åren mellan femton, då skyddsåldern upphör, och aderton, då äktenskapsåldern begynner, en farlig mellantid. Före år 1892 var kvinnans äktenskapsålder femton år och sammanföll då med skyddsåldern. Men då äktenskapsåldern höjdes, fick skyddsåldern bli vid det gamla. Därigenom uppstod en lucka i lagstiftningen. Jaktstadgan, om man så får säga, ger den unga fri vid femton år. En man kan alltså ostraffad av lagen leva i sexuellt förhållande till ett barn, som är femton år och tio dagar, men han kan icke gifta sig med det utan vidare. Mödrar, har ni tänkt på detta, eller tröstar ni er med att i er familj sådant icke vore tänkbart?

»Övar man otukt med kvinna, som fyllt 12, men ej 15 år, dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst 6 månader», heter det i lagen. Var flickan ej fyllda tolv år är minsta straff fyra års straffarbete.

I England är skyddsåldern numera 16 år. Att den höjes hos oss till samma ålder, anse vi vara det minsta krav vi kunna framställa. En sådan höjning skulle, som Tidevarvet i ett annat sammanhang skall behandla, också få en bestämd betydelse för behandlingen av den kategori, som blivit kallad de kvinnliga lösdrivarna. Detta är av en stor betydelse inte bara för dem utan för hela samhället.

Vi återkomma till detta, att de flesta föräldrar och målsmän ej ännu vaknat för denna fråga, därför att de anse, att den icke vidkommer hyggliga hem. Det är icke något skäl, ens om det vore riktigt. Men det är inte hållbart. Öppna ögonen, hur besvärligt det än må vara, tag reda på vad domstolshandlingarna ha att berätta till en början.

Vad önska vi alltså?

Jo:

För det första: en höjning av skyddsåldern från femton till minst sexton år. Det ger åtminstone en möjlighet att beivra sexuella förbrytelser av t. ex. överordnade mot små tjänarinnor, av lärare mot elever.

För det andra: skärpning av straffsatserna särskilt för sedlighetssårande handlingar mot minderåriga. Det är ett särskilt fall i svensk landsort vi ha i tankarna. En lärare, som är överbevisad om sedlighetssårande handlingar mot elever, redan för mer än två år sedan, fullföljer fortfarande sin uppfostrargärning. Skolrådet vågar inte ingripa. Straffsatsen är så pass låg för hans handlingar, att de höra till den klass, som preskriberas efter två år. Mannen kan alltså icke fällas för de gamla, bevisade brotten. För att han skulle kunna fällas måste nya fall ledas i bevisning, alltså förhör och undersökning bedrivas bland barn, som han ännu har under sin uppfostran.

Alldeles särskilt böra återfallsbrott av detta slag beivras. Kommen till denna punkt har man anledning att efterlysa den utredning, som riksdagen med anledning av den Petrénska motionen vid 1922 års riksdag hemställde hos k. m:t om. Bör icke denna utredning snart kunna framläggas?

En sida av saken, som vi endast för ögonblicket kunna antyda är denna: det finns ingen skyddsålder för gossar. Det finnes endast straff för handlingar mot dem, som »emot naturen äro», för att citera lagboken. Men bör ej deras kroppsliga integritet skyddas, i den mån lagen kan göra det?

DET LEVANDE PROGRAMMET.

Svenska Morgonbladet riktade mot Frisinnade Kvinnors Riksförbund ett som vanligt tämligen ohyfsat angrepp, däri Frisinnade Kvinnor anklagades för att gå med falsk namnskylt — något som förresten vore riktigt, om frisinnad icke finge betyda något annat än anhängare av hr Ekman.

Sedan har pressen kommenterat den så kallade schismen inom Frisinnade Kvinnor, och gjort det genomgående oriktigt och ovederhäftigt. Det är sålunda oriktigt vad som högerpressen uppger, att Riksförbundet bildades vid sprängningen av partiet för att söka hålla samman kvinnorna. Riksförbundet bildades 1914. Men det beslöt vid centralstyrelsemöte i Göteborg 1923 att hålla samman, emedan Riksförbundet icke ansåg att förbudsfrågan var en politiskt partiskiljande fråga.

Vad som nu skett, är icke någon eftersläng av schismen mellan frisinnade och liberaler. Det är likaledes oriktigt, att det är nykterhetsfrågan, som här är den avgörande, vilket tidningarna inbilla sig och andra. Det är försvarsfrågan, en i högsta grad politisk fråga, som det finnes olika meningar om inom Frisinnade Kvinnors Riksförbund: en radikalare riktning, som hade majoriteten vid centralstyrelsemötet i somras, och som går direkt på avrustning, en annan riktning, som närmast sammanfaller med den liberala ståndpunkten. I vad mån ställningen vid centralstyrelsemötet är symtomatisk för föreningen återstår att se.

Spådomarna att Frisinnade Kvinnor skulle spricka efter förbudslinjen, och så uppsugas av de två partierna, torde därför vara falsk. Riksförbundet arbetar inom sig fram ett program, som väl ännu ej är fullt utformat, men om vilket man kan säga, att det i sin grundsyn och i dess tillämpning på flera avgörande frågor icke sammanfaller med något av de nuvarande partiernas.

Tidevarvet kan icke förutsäga, hur Riksförbundets öde som organisation kommer att gestalta sig under denna inre skapande process. Det är ganska naturligt, att de av dess medlemmar, som hålla mera på de liberala respektive frisinnade partierna än på Frisinnade Kvinnor, icke vilja vara med i den nu antydda självständighetsprocessen som mer och mer försvårar möjligheten att tillhöra samtidigt både Frisinnade Kvinnor och något av de två partierna. Men vad som finnes som en realitet, är det organiskt växande programmet, och det kommer att leva och om det komma också människor att sluta sig.

Husmoderns arbete består till icke ringa del i utväljandet av de bästa inköpskällorna. För livsmedel är valet lätt. I våra 95 butiker gäller principen: *högsta kvalité till lägsta pris.*

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM M. O.

Komplex.

En svensk författare, som varit i Amerika, talade i ett sällskap förkrossande ord, om den amerikanska kvinnan, egentligen om den gamla och den halvgamla. Han menade att man kunde ha skrattat blott åt denna anspråksfulla, dryga, tomma och vedervärdiga figur, om man inte måst fastslå, att hon hade en hel del att säga till om. Hon förekom i de stora företagen, eller hon behärskade de män, som skötte dem och rätt vad det var stötte man på och fick vika undan för henns vilja.

Medan denna bild av den amerikanska kvinnan målades i livliga färger, måste jag erinra mig en liten historia, den jag själv upplevt. Jag hade bevistat en internationell konferens, där Amerika var företrätt av två ståtliga kvinnliga delegerade, som spelat en stor roll vid förhandlingarna. Den sista aftonen företog jag en promenad med en tysk delegerad och han började tala om dem.

— Jag lade märke till en egendomlighet hos dem, sade han, och det var att de bevärdigade aldrig oss män med en blick. Därtill finner den amerikanska kvinnan oss väl alltför underlägsna.

Jag skrattade åt denna vidskepliga föreställning och förklarade att han tog fullkomligt fel, om han inbillade sig att den amerikanska kvinnan kände sig så överlägsen att hon inte kunde vila sina ögon på en europeisk man. Tvärtom, sade jag, ägnar hon er nog en blyg beundran.

— Hur kan ni tro det?

— Därför att jag dömer dem efter mig själv.

— Ni behagar skämta, sade han osäkert.

Men se! Några månader senare fick jag tag i en artikel, signerad av en av de två från konferensen. Den hette:

»Kvinnans mindervärdeskomplex»

och hade till undertitel den öppna bekännelsen:

»Jag har en sådan».

Tyvärr har jag inte numret kvar, för det skickade jag till den tyske delegerade.

Man frågar kanske vad som menas med en kvinnlig mindervärdeskomplex. Man vet, att det är en term hämtad från den moderna psykoanalysen, men har inte riktigt klart för sig dess betydelse. Ja, skulle man inte kunna säga, att i detta sammanhang och enligt den betydelse ordet så småningom fått betyder komplex den åsiktsbotten, från vilken en person bedömer människor och händelser, sina egna verk och andras. Åsiktsbotten är ett ord, man kunde kanske också tala om den känsloavlagring i själen genom vilken alla händelser filtreras för att komma fram som en åsikt, ett omdöme.

Man får endast sällan höra en kvinna frankt säga, att hon har ett sådant mindervärdeskomplex, att hon alltid utgår från och söker befrielse för en underlägsenhetskänsla i sitt förhållande till männen. De enda kvinnor jag hört säga det ha varit amerikanskor, kvinnor av detta högfärdsgalna släkte!

Man kan invända att detta inte är betecknande för något annat än det faktum att de psykoanalytiska termerna blivit nya och roliga leksaker i Amerika just nu. Man kan också invända, att högfärdsgalenskap och mindervärdeskänsla endast skenbart äro oförenliga motsatser i samma själsliv.

Men jag skulle helst vilja i denna lilla historia se en bekräftelse på att man gärna gör sig skyldig till ovederhäftighet och orättvisa, när man slänger ut omdömen över lag, det må vara om fruntimmer och karlar, amerikanskor eller bolsjeviker. Varför inte vara lika vetenskapligt noggrann, vid studiet av människor, som när det gäller bakterierna i medelhavsfiskarnas inälvor?

Devinez.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 9, 3 tr., Stockholm.

REDAKTION:
Elin Wägner.
Mottagningstid kl. 11—12.
Ellen Hagen.
Telefon Norr 282 42.

EXPEDITION:
Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 5:50, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50, månad kr. 0:50.
Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
per millimeter
Textsida eller särskilt begärd plats ..... 22 öre
Efter text ..... 20 »

Linkoln Bloms Boktryckeri A.-B.
STOCKHOLM 1924

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmtorgsgatan 3, *Stockholm.*
Telefon 244 88, Norr 244 19.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

Eva Andéns Advokatbyrå
Lilla Vattug. 14. Tel. 75 76, Norr 183 36.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

D:r A. Karsten
Medicinskt, Elektricitets-, Ljus- och Röntgeninstitut
Kungsgatan 60, Stockholm.
Behandling av
INVÄRTES SJUKDOMAR
och
REUMATISKA ÅKOMMOR

D:r E. Beckmans Hetluftsinstitut
Rheumatiska åkommor m. m. Fysikaliska kurmetoder i fören. m. massage o. rörelsebeh. Barnhusg. 12, Stockholm. Vard. 1/2 3—4. Tel. 105 52.

Barnm. Alma Axelssons
Förlossningshem, Linnégatan 19, Stockholm, mottager inackord. även för längre tid. Tyst och ogenerat. Välrek.

SJUKHEM
Rönneberga Sjukhem, Lidingön.
Rum lediga. Förstklassig vård, moderata priser, härligt läge. Särskild barnavdelning för barn i alla åldrar. Tel. Lidingö 937.

I det natursköna Tyringe öppnades den 24 sept. ett nytt, tidsenligt inrett privat B. B. Priser i enlighet med Kristianstads länslasaretts.
Läkare Dr Reimers. Barnmorska E. Lagerberg.
Tel. Riks 120.

Stomin
Pris: 2:25.
Magmedicin, kraftigt magstärkande, snabbt aptitgivande och naturligt välgörande. Beprövat sedan 20 år. Originalförpackningar å apotek, drogaffärer eller direkt.
Broschyren om Stomin, 95 e = tusendet, sändes gratis.
Fru HEDVIG LINDHOLM
Upplandsg. 68—151, Sthlm.

ISA BERG:
Renée Sivert
En bok om den stora kärleken och den lilla.
Livlig stil, kvinnlig idealitet och stark känsla prägla romanen, som säkert skall vinna mycken genklang. Renée Siverts älskliga och hängivna personlighet skall hos alla väcka mycken sympati.
Kr. 4: 75.
Hökerbergs

Stockholm och Göteborg.

Sammanräkningen av röstsiffrorna från andra-kammarvalet har börjat. Det är Stockholm och Göteborg, som komma först. För Stockholm börjar man ana resultatet; i Göteborg är det känt. Ingendera har något vidare uppseendeväckande att erbjuda.

Vad huvudstaden beträffar blir ställningen antagligen oförändrad. Högern hade troligen icke behövt flytta ner fröken Welin på listan. Den säkerhetsåtgärden var överflödig. Deras kandidater hade gått in ändå. Socialdemokraterna få också sina platser och det liberala partiet sin. Frisinnade folkpartiet hade varit nog försiktigt att till sin kandidat utse en första-kammarledamot, som i varje fall hade säte och stämma i riksdagen, varför besvikelsen att inte ha erövrat någon plats ej kan bliva så kännbar. Röstsiffrorna ha emellertid gått ner både för frisinnade och liberaler, ehuru sammanlagda rösttalet för Stockholm ökats.

I Göteborg har högern tagit det nya mandatet. Det är icke så märkvärdigt. Göteborg är en stor affärsstad och har som sådan gjort avsevärda förluster efter kristidens vinst och den som har något kvar söker skydd hos högern för penningpungen. Men det hade icke varit nödvändigt för liberalerna att gå ifrån liberalismen och in i den borgerliga samlingen. Högern hade i varje fall fått sitt tredje mandat och herr Röing sitt. Men det är för sent att ändra.

Tre av andra kammarens förutvarande kvinnliga ledamöter: fru Östlund, fru Thüring och fröken Welin äro således med all sannolikhet återvalda.

I fyrstadskretsen i Skåne är ställningen oförändrad. Ingen avund kan uppstå mellan frisinnade och liberaler. Ingendera har fått något mandat.

Detta är Stockholm och Göteborg. Men Stockholm och Göteborg äro inte, som de själva tro, hela Sverige och resultatet av deras val är därför icke heller utslagsgivande. Ännu några dagar får man vänta för att se utgången av 1924 års val.

Särlistan.

I Tidevarvet av den 13 sept. läste man, att Stockholmsföreningen av F. K. R. beslutat gå fram vid riksdagsvalet med en särlista för att stödja det liberala partiet. i likhet med den officiella listan upptagande hr Eliel Löfgren som första namn, men i stället för d:r Ivan Bratt som andra och fröken Axianne Thorstenson som tredje namn skulle fröken Thorstenson stå på andra och fröken Berta Kôersner på tredje plats.

Man förvånade sig från början över denna lista, ty om den skulle vara en demonstration emot att det liberala partiet följde den sedvanliga regeln — en obligatorisk kvinna på säkert icke valbar plats, — borde givetvis fröken Thorstenson stått som första namn. Antagandet, att anslutningen till denna lista skulle bli så stark, att fröken Thorstenson i så fall möjligen kommit in i riksdagen och det liberala partiets chef fått stanna utanför, är uteslutet. Hr Löfgrens plats är väl under alla förhållanden säkerställd. Genom att utskicka denna särlista var det icke tänkbart att främja fröken Thorstensons val, men väl kunde man tillföra det liberala partiet ett mertal röster, då fröken Thorstensons namn kunde samla en del väljare, som inte ville rösta på d:r Bratt. Att dessa likväl härigenom endast ökade d:r Bratts möjligheter, ligger så väl dolt bland valteknikens hemligheter, att man knappast kan begära att väljarna i hastigheten skulle genomskåda det.

I samma nummer av Tidevarvet, där beslutet om särlistan offentliggjordes, läste man att V. U:s ordförande d:r Ada Nilsson reserverat sig mot detsamma emedan hon ansåg att det knappast kunde anses förenligt med F. K. R:s centralstyrelsemötesbeslut i Göteborg förlidet år om Riksförbundets neutralitet. I dagens nummer läsa vi, att Stockholmsföreningens ordförande d:r Andrea Andreen-Svedberg på grund av beslutet om särlista vid mötet avsade sig ordförandeskapet i föreningen av samma skäl, som d:r Nilsson reserverade sig. Av hänsyn till föreningen har d:r Svedberg emellertid ej velat offentliggöra denna sin avsägelse förrän efter valdagen. Till all lycka tillhör d:r Svedberg V. U., så att Riksförbundet i alla fall har att påräkna hennes värdefulla insats.

Det är en ganska allvarlig fråga, som icke kan förbigås, att en av Riksförbundets föreningar, jämnställd med länsförbund, fattar ett beslut, så att ordföranden anser sig böra avgå och V. U:s ordförande antecknar sin reservation; detta på grund av att beslutet icke vore i överensstämmelse med Riksförbundets en gång fattade bestämmelser. Det må erinras om, att Riksförbundet på centralstyrelsemöte i Göteborg förlidet år beslöt, att trots den sprängning av Frisinnade Landsföreningen, som ägde rum den 27 maj 1923, likväl alltjämt hålla samman på grundvalen av den frisinnade åskådning, som inrymmes i dess program. F. K. R:s medlemmar skulle obehindrat äga frihet att ansluta sig till vare sig Frisinnade Folkpartiet eller Liberala partiet. Men denna frihet, som tillkommer enskild medlem, kan naturligtvis icke gälla föreningar och länsförbund. Dessa måste som sammanslutningar endast tillhöra F. K. R.

Då frågan om F. K. R:s insats i valrörelsen diskuterades vid centralstyrelsemötet i Stockholm i januari detta år, blev beslutet, att samma linje skulle följas. Riksförbundet skulle känna sig oförhindrat att stödja enskilda kandidater, tillhörande vare sig det frisinnade eller liberala partiet. Men detta innebär icke att stödja det ena eller andra partiet som sådant. Det vore ett brott mot neutraliteten. Föreningen Frisinnade Kvinnors i Stockholm medlemmar tillhöra till största delen det liberala partiet. Det var därför deras fulla rätt att som enskilda arbeta hur mycket som helst för den liberala listan. Men icke att använda den till F. K. R. anslutna föreningen för att stödja det liberala partiet. Ty ifrågavarande särlista kan icke sägas främja någon speciell kandidat, utan partiet som helhet. Skulle den varit ägnad att arbeta för t. ex. fröken Thorstenson, måste den, som sagt, i förhållande till valsituationen, upptagit hennes namn främst på listan. Särlistan har endast bidragit till att stärka det liberala partiet. Det kan icke förbigås.

Hur livligt man än måste beklaga d:r Svedbergs avgång som ordförande, måste Riksförbundet likväl på samma gång med tacksamhet erkänna, att hon genom sin avsägelse räddat förbundet från neutralitetsbrott. Likaså har V. U:s ordförande d:r Ada Nilsson gjort genom sin reservation, och när därtill kommer, att Riksförbundets ordförande vid tillfället var bortrest, kan särlistan ingalunda betraktas som officiell från F. K. R.

Den inom vida kretsar av vårt folk kände och högt uppskattade läkaren Doktor **Henrik Berg** skriver i "Hälsovännen":

Vid vissa mag- och tarmsjukdomar är bananen nyttig. För småbarn är den lämplig. Den skadar ej tänderna, trots sin stora halt av socker. Den är lämplig under avvänjningsperioden. Redan då lillen fyllt 6 månader, kan man börja ge honom bananer. Det tjocka skalet skyddar frukten för föroreningar, ända tills den skalas.

Våra breda lager av kroppsarbetare med hustrur och barn behöva bliva bekanta med bananen för att dagligen få en välbehövlig omväxling i den enformiga dieten av kött eller salt sill, fläsk, bräckkorv, potatis, kaffe och (i städerna) brännvin, samt franska bröd.

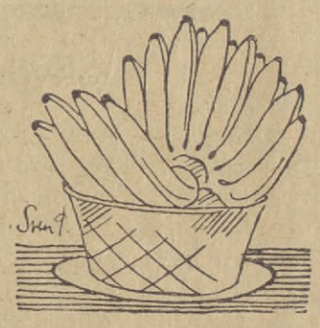

Att få en efterrätt är en enkel sak: sätt fram en skål bananer!

Det finns barn som plågas av nässelutslag (urtica skrofulus). De fördraga ej vanlig frukt eller bär. Men bananer tåla de bra.

Barnens viktigaste kost har hittills varit den traditionella smörgåsen. Nu får denna en verksam medhjälpare i bananen. Det kan vara fel på smöret (för salt, härsket, orent, på annat sätt dåligt), det är ofta fel på brödet (finsiktat, illa bakat, fel sammansatt). Bananen är alltid felfri, alltid lämplig för en barnmage.

För åldringar med deras ofta dåliga tuggverktyg är bananen ej blott lättäten, utan ett mycket lämpligt födoämne i varje avseende.

På resor i vårt långsträckta land är bananpåsen på järnvägen en nödvändighetsvara.

Det är inte ofta som en fosterlandsvän med uppriktig glädje måste hälsa importen av en vara som ej växer i Sverige. Det måste man dock göra med bananen, som bara har goda egenskaper och ingen enda dålig.

A.-B. BANAN-KOMPANIET

Dr Svedbergs avgång.

Vi ha från Stockholmsföreningens avgående ordförande mottagit följande meddelande, som närmare kommenteras i artikeln *Särlistan:*

Föreningen Frisinnade Kvinnor i Stockholm beslöt vid sitt sammanträde den 8 sept. med överväldigande majoritet att för andrakammarvalet lancera en egen lista upptagande namnen Eliel Löfgren, Axianne Thorstensson och Berta Kôersner i nu nämnd ordning samt att stödja denna lista med ett av föreningen undertecknat upprop.

I den diskussion som föregick beslutet uttalade jag som min bestämda åsikt att ett sådant föreningsbeslut skulle innebära ett direkt stödjande av det liberala partiet och alltså bristande lojalitet mot Frisinnade Kvinnors Riksförbund samt förklarade att jag för den händelse beslutet fattades skulle se mig nödsakad att avgå som ordförande. Dock ville jag undvika varje åtgärd som kunde skada föreningen och ämnade därför först efter valet offentligen meddela att jag avgått.

Stockholm 20 sept. 1924.

Andrea Andreen-Svedberg.

SVART PÅ VITT.

Europas Förenta Stater diskuterades på kvinnornas fredskongress i Washington. Doktor Anita Augspurg framförde sin mening stödd på uttalanden av doktor N. R. Coudenhove i Wien, som anser att med ett europeiskt statsförbund skulle orsaken till tvist staterna emellan falla bort. Doktor Augspurg pekade på Amerikas Förenta Stater, som ha sin enighet att tacka för sin framgång. Vägen till världsfred går genom Europas Förenta Stater.

Men förslaget möttes av en skarp kritik från flera håll. Från brittisk synpunkt förklarades, att målet var för lågt. Ingenting mindre än en världsorganisation med alla stater lika berättigade vore värt kvinnornas arbete. Att taga Amerikas Förenta Stater som mönster för Europa skulle för övrigt vara absolut omöjligt. Både Belgien och Frankrike varnade för att upptaga förslaget, då det troligtvis skulle råka i militarismens händer och kunna tydas som ett förslag till försvarsförbund.

Lida Gustava Heymann slog ett slag för europeisk förening på samarbetets grund och önskade till att börja med att Tyskland och Frankrike skulle förenas till ett stort kejsardöme som på Karl den stores tid.

Rosika Schwimmer varnade kraftigt för ett försök till europeisk statssammanslutning. Endast i ett världsförbund efter de linjer, som Föreningen för fred och frihet satt som målet, kan Europas Förenta Stater komma in som ett led. Då blir en sådan sammanslutning oundviklig av administrativa skäl.

Ett praktiskt förslag till tullunion mellan alla europeiska stater framkom också under diskussionen.

Tel. 2927 Vasag. 8. **Billiga Bud**

TIDEVARVET
kostar från 1 Okt. till årets slut
Kr. 1:50
För sista kvartalet 1924 och heläret 1925 kronor
6:50
Prenumeration kan ske å närmaste postkontor eller direkt från Tidevarvets expedition, Slussplan 9 III, Stockholm 2 (Telefon Norr 28243)

ANMÄRKNINGAR

Av *K. J.*

Den som skall välja.

Samvetsömhet förekommer, som man vet, endast hos beväringar, och inte ens där blir den hållen för äkta. Det är fullt naturligt alltså att ett sådant själskuriosum lämnas ur räkningen av de psykologiska experter som författar bjudningsbreven till politiska val. Dessa trycksaker infinner sig så säkert som debetsedlar och är i stånd att göra en ungefär lika ledsen.

De anländer i personligt adresserade kuvert, vilket hos mera privatlevande mottagare väcker en ögonblicksförnimmelse av offentlig betydenhet. Men en titt på dokumenten botar denna ansats till förhävelse. Ty från vilket väderstreck de kommer är de alla ställda till en mindre vetande och påfallande karaktärslös individ. Föreligger en förväxling eller är man verkligen så illa ansedd?

Man antages aningslös om att man är röstberättigad, man förmodas okunnig om valdagens datum, man förutsättes hjälplöst oförmögen att ta reda på hur en röstsedel framlämnas. Vidare — värre och värre — supponeras att det politiska livets kämpande strömningar har undgått ens uppmärksamhet och att man har gott av en populär och sammanträngd undervisning i elfte timmen om såväl dessa som stundens farofyllda läge. Och slutligen anses man så försoffad av slöhet eller lättsinne att endast en sträng och hotbetonad varning möjligen kan ruska upp en till den lindriga mödan att utöva sin yppersta medborgarrätt.

Det kan ju påträffas en skenbar vädjan till intelligens och sakkunskap. Exempelvis en serie frågesatser, kitsliga frågor i ödesdigra ämnen, som suggererar den lyftande föreställningen att moder Svea eller Komintern väntansspänt blickar en djupt i ögonen för att avläsa där sitt väl eller ve. Men det lönar sig inte att börja grubbla. Det var aldrig meningen. Ty med dundrande fetstil underrättas man att svaret på dessa frågor kan endast bli *ett*. Nej, problemlösning eller över huvud intellektuell aktivitet ålägges inte så efterblivna barn som valuppropsadressater.

Vid första påseendet frapperar det som ett logikfel att den bistert välvillige avsändaren, allt under det han behandlar en som politisk baby, tycks oroas av en stark misstanke att man tillhör eller lutar åt ett annat parti än hans. Men det vore förhastat att fatta detta som ett motvilligt erkännande av adressatens politiska mognad. Ty skulle man verkligen råka vara engagerad på antydda sätt är man solklart ett offer för sin egen kretinism och agitatorers förförelse, vilket valuppropparen ådagalägger genom kortfattad men skakande upplysning om de tendenser och intressen man har låtit lura sig att tjäna. Emellertid hyser han gott hopp att ett ord av honom i sista stund skall förslå att med ens lösrycka den tanklöst förvillade från avslöjade bundsförvanter.

Vad ett valmanifest egentligen vill bibringa är övertygelsen att man inte har något val. Är detta väl inskärpt kan man med samvetsro och utan besinning gå ut och fylla sin höga väljarfunktion.

Men just på denna punkt skulle samvetsömhet uppträda, ifall sådan förefinns hos andra än beväringar. Jag vill inte uppehålla mig vid den komplikationen att väljarsjälen bestormas av ett antal stridiga vägvisare som fullkomligt neutraliserar varandra. Var för sig måste de hos den samvetsömme framkalla samma förlamande effekt som alla tillhopa.

»Den politiske analfabet», säger sig den samvetsömme, »till vilken denna instruktion från en hög myndighet är riktad, och det är av utanskriften att döma just jag, den är i sanning inte skickad att i övermorgon avgöra ett rikes öde. Om jag än bara gör som jag är tillsagd faller dock det outhärdliga ansvaret på mig personligen. Här står ju med kursiv: Besinna att Eder röst kan trygga vårt partis seger! Ja det förtjänar att besinnas. Det behöver väl inte innebära att jag omedelbart blir statsminister, men det ställer likafullt i utsikt en framtid av gnagande samvetsnöd. Seger har gärna en menlig verkan på karaktären, och jag ryser för att moraliskt fördärva ett uppenbarligen ädelt parti. Bäst att jag skriver ett vördsamt svarsbrev och hemställer med utförlig motivering att bli befriad från . . .»

Men just som den samvetsömme har hunnit till den poängen kan det hända att han upptäcker en dittills förbisedd rad längs med marginalen: Kom ihåg att även en nedlagd röst kan avgöra valets utgång! Då nalkas det blåbleka vanvettet.

Jag undrar om det skulle vara oklokt av partibyråerna att i sina cirkulärbrev simulera någon aktning för medborgarnas intelligens, karaktär och eventuella samvete. Det mest anslående vore att utsända program i stil med de stora affärernas trevliga priskuranter, verkligt reklamfyndiga och utan häntydning på konkurrenten tvärs över gatan »anbefallande våra varor i Eder benägna åtanke» samt undertecknade Moder Sveas hovleverantör eller Kommissionär för Kommunistiska Internationalen. Sedan hade man bara att välja.

Vad anser ungdomen?

Ungdomen och fredsfrågan.

I en artikel i Dagens Nyheter av den 17 sept., Kvinnorna och valet, av Anna-Clara Romanus-Alfvén, efterlyser artikelförf. ungdomens ställning till freds — respektive försvarsfrågan. Undertecknad vill då börja med att påpeka, att ungdomen har all anledning att känna sig ofantligt smickrad av antagandet, att i en fråga, där den äldre och mognare delen av Sveriges folk står splittrad, där skulle ungdomen kunna uppvisa enhetsfront. Och vilken enhetsfront! »Hällre offra vi våra liv än leva under förtryck och slaveri!» En sådan formulering av ungdomens ställning ger däremot uttryck åt, jag skulle nästan vilja säga en *förolämpande underskattning* av ungdomens omdömesförmåga. Inte ens ungdomen kan vara så verklighetsfrämmande, att den föreställer sig problemställningen: så enkel, att den kan uttryckas i orden: rustningar = säkerhet — avrustning = slaveri.

Uttrycket ungdom avser här den frisinnade ungdomen. Såsom själv tillhörande den frisinnade ungdomen skulle jag vilja ge några synpunkter.

Beträffande *målet* kan bland verkligt liberalt folk icke föreligga någon tvekan eller splittring. Då liberalismen ser statens existensberättigande främst i det *skydd*, den bereder individen genom den *nationella* rättsordningen, måste den konsekvent gå fram för en *internationell* rättsordning, då den nationella befunnits otillräcklig för att trygga individens liv och säkerhet. Då Nationernas förbund är denna rättstankes skröpliga gestalt, ha också de liberala från första stund slagit vakt omkring detsamma för de utvecklingsmöjligheter det bär på. I arbetet för N. F:s utveckling har frisinnad ungdom sett en av sina allra största framtidsuppgifter.

Frågan av i dag gäller: vilken är den bästa och säkraste *vägen* till detta rättstillstånd? Man kan säga, att N. F. representerar en internationell rättsordning. Men — denna förblir en rättsordning på papperet, så länge folkens ledande icke äro genomträngda av dess anda. Upplysning, arbete för skapandet av en opinion, borde ju då vara vägen. Säkerligen, och i det arbetet vill den frisinnade ungdomen nog sätta in sina bästa krafter. Men i den diskussion, som förts kring försvarsfrågan, ha röster höjts för en avrustning. Den väg, som rymmer det s. k. nationella försvaret, skall också, som det heter i partiprogrammen »omsider föra fram till allmän avrustning». Problemet har hos de olika åsiktsriktningarna fått en olika uppställning. Den ena gör gällande: när vi fått fred d. v. s., när rättsordningen respekteras, kan vi avrusta. Den andra: när vi avrustat få vi fred, d .v. s. då respekteras rättsordningen. Det är en radikalt olika syn på *rustningarna*, som sådana. För den ena åskådningen representera de, åtminstone i en viss grad av trygghet. För den andra innebär just *tillvaron* av runstningar ständig krigsrisk. Mac Donald uttrycker denna uppfattning i sitt tal i Genève.

Vilken är då ungdomens ställning till rustningarna? Ser den i dessa en säkerhet eller en krigsrisk? Undertecknad vågar icke, i motsats till artikelförf. i Dagens Nyheter, avgiva något bestämt omdöme. Ungdomen har knappast varit i tillfälle att fatta ståndpunkt till en så formulerad problemställning. De röster, som nu föra fram kravet på avrustning, ha nämligen en *ny motivering* bakom sig. Tanken som sådan är inte ny. Det har nog i alla tider funnits drömmar om att smida om svärden till plogbillar. Avrustningskravet motiveras icke av något slags rysningar, vilket artikelförf. i fråga syntes förmoda. Icke heller ser det i kriget ett utslag av sjuklighet (de primitiva folken kunna inte anses för sjuka) där avrustningen skulle fungera som ett slags patentmedicin. De, som *nu* kräva avrustning, se i kriget en instinkt, som överlevat de omständigheter som betingade det, och som under förändrade omständigheter är ödesdiger för rasen. Det avgörande i dessa förändrade omständigheter är teknikens snabba utveckling, som på industriens, kemiens och bakteriologiens områden, skapar förstörelsemöjligheter av oanad räckvidd. Det är denna motivering, som är ny, som av lätt förklarliga skäl icke kunnat framträda förr. Av dessa skäl kan något svar på ungdomens ståndpunktstagande till dessa frågor icke avgivas. Det svaret måste framtiden ge. Avsikten med denna artikel är, vilket undertecknad vill understryka, att hävda, att ungdomen icke önskar ta lättvindigt och schablonmässigt på dessa frågor, såsom man av artikeln i fråga kunde förmoda. Dessa frågor äro de största och mest krävande ungdomen har att ta ställning till.

Greta Cardell.

Mötesplatsen.

I UMEÅ

har fru Ellen Hagen hållit det sista föredraget före valet den 20 sept. Mötet, som var besökt av ett 100-tal deltagare slog rekord i fråga om publikfrekvens bland alla i Umeå anordnade valmöten. Även i övrigt torde mötet kunna anses som en avgjord publikfrekvens, säger Västerbottens-Kuriren.

Ordföranden i Umeå-föreningen av Frisinnade Kvinnor, lektor Anna Grönfeldt hälsade fru Hagen välkommen.

I sitt föredrag behandlade fru Hagen de ännu olösta samhällsfrågor, som alldeles särskilt beröra kvinnorna, såsom behörighetslagen, sjukvården och vården av gamla samt det uppväxande släktets undervisning. Vidare ingick tal. på frågan om moderskaps- och barnförsäkring, som alltjämt väntar på sin lösning. Slutligen berördes också nykterhets- och fredsfrågorna och tal. framställde vikten av att allt göres som kan främja folkförsoning.

Fru Hagen slutade med att påpeka de liberala idéernas inneboende kraft till reformer.

I *Broby*, *Tomelilla* och *Kristianstad* har fru Elin Wägner omedelbart före valet hållit mycket uppmärksammade föredrag för att stöda fru Elsa Nordlunds kandidatur. Med utgångspunkt från Katrineholmsresolutionen, som ju också var fru Nordlunds plattform, framhöll fru Wägner kraftigt vikten av att styra mot fullständig avrustning.

I *Växjö* har platsens förening av Frisinnade Kvinnor haft ett medlemsmöte, vid vilket bl. a. förekom redogörelse för sommarens centralstyrelse- och landsmöte vid Fogelstad och Katrineholm.

Föreningen Frisinnade Kvinnor i *Uppsala* har den 19 sept. hållit medlemsmöte, vid vilket en intressant diskussion förekom. Man upptog till behandling orsakerna till att frisinnade kvinnor i länet icke gjort sig gällande i valarbetet. En av orsakerna är enligt vad som framhölls i diskussionen, att föreningen räknar medlemmar från såväl de liberala som de folkfrisinnade, och att det därför är omöjligt för föreningen som sådan att verka för endera partiets kandidater. Ordföranden lämnade vidare en redogörelse för sommarens centralstyrelse- och landsmöte.

Almenta

Verksamt, kraftigt stärkande och med bästa resultat givna specialmedfet att återvinna lunghälsa vid lungsot. Ingriper radikalt förbättrande på kroppens näringstillstånd genom sin allmänt stimulerande verkan.

Pris kr. 3:55 pr originalförpackning.

Boken om Almenta, 75 c = tusendet, sändes gratis.

Fru HEDVIG LINDHOLM.
Upplandsg. 68—151, Stockholm.

En utöver det normala behovet gående ökning av vitamintillförseln innebär en direkt hjälp i kroppens kamp mot tuberkulosen. Det vitaminrika Almenta är en kraftig hjälpkälla.

BOKTRYCK
av alla slag utföres snabbt, väl o. billigt
LINKOLN BLOMS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
G. Kungsholmsbrog.
STOCKHOLM
Riks 4845 - Allm. 5714
TIDNINGS-, BOK-, ACCIDENS-TABELL- OCH FÄRGTRYCK
OFFERTER - PROVER - FÖRSLAG, PÅ BEGÄRAN

Ida Widbergs Damskrädderi
Hässleholm, 2:dra Avenyn.
Tel. Hässleholm 225.
Hålsöm, snoddverk och pliceringar utföras å specialmaskiner.

Alla slags hårarbeten utföras av hårfrisörskan,
fru Agnes Ask,
V. Smalg. 16, Kristianstad.

Anlita vid behov
Blomsterhandeln FLORA
Tel. Kristianstad 61.
Förstklassigt binderi, smakfulla dekorationer.

Dagligen färsk, hemlagad konfekt hos
ANNA EDESTRANDS EFTR.
Tel. Kristianstad 1777.

E. Gustafssons Konditori
vid torget
rekommenderas.
Tel. Hässleholm 439.

PENSIONAT
1:sta klass pensionat
Röingegatan 1, Hässleholm, rekommenderas.
Innehav. I. Olsson, tel. 438.

Maria Thouréns Pensionat
Lilla Torget.
Tel. Kristianstad 1024.
REKOMMENDERAS.
Helinackordering till moderat pris.

Sigrid Fröjds Pensionat
Ö. Storgatan 6, Kristianstad,
Tel. 458. Rekommenderas.

För resande såväl som Kristianstadsbor rekommenderas
Nya Hushållsskolan
Förstklassig måltidsinackordering, hemtrevliga lokaler. Tel. 942.

Tussin
Snabbt, effektivt och naturligt slemlösande medel vid astma, bronkit, slemstockning, hosta, förkylning. — Berömt och välkänt hos sjuka. —
Originalförpackningar å 1:25 å apotek, drogaffärer eller direkt.
Broschyren om Tussin, 95 c tusendet, sändes gratis.
Fru Hedvig Lindholm
Upplandsg. 68—151, Sthlm.

Kataloger, Böcker, Formulär
Infordra anbud
Kristianstads Boktryckeri A.-B.
Tel. 15 57 Tel. 15 57

Östenbergs Bokbinderi
Tel. 108 Hässleholm, Tel. 108.
Utför **reelt** arbete till ytterst moderata priser.

Billigast
Intager ni Edra måltider å
ANNA NILSSONS
Pensionat & Restaurant
Vestra Storg. 47 [11] Kristianstad, Tel 464
Inackordering på längre och kortare tid. Kuponghäften för 10 dagar.

C. Christofferssons Pianofabrik,
S. Storgatan 29, Hälsingborg, tel. 2290,
rekommenderas.
Reparationer och stämningar utföres av verklig fackman.

Önskar ni vid uppehåll i **Hässleholm** ett hemtrevligt privatrum, tag då in hos fru Emma Wahlqvist-Axelsson,
Nya Damfrisersalongen
Läge snett emot järnvägsstationen,
tel. 192.

Birkagårdens folkhögskola
(Dagskolan.)
Ny kurs den 1 november. Manliga och kvinnliga elever. Minimiålder 19 år. Kursavgift 25 kronor.
Frukost- och middagsspisning i skolan till självkostnadspris. Statsstipendier.
Prospekt hos Stockholms A. B. F., Drottninggatan 88, å folkhögskolans expedition, Karlbergsvägen 86 B samt hos föreståndaren, doktor Natanael Beskow, Djursholm.

Jakobsbergs Folkhögskola
för kooperation och samhällskunskap, börjar ny lästermin instundande 1 nov. Undervisning meddelas utom i de vanliga folkhögskoleämnena mera ingående i nationalekonomi och kooperation, handelsgeografi och råproduktslära, bankkunskap och bokföring. Stipendier av staten. Lån event. ur skolans lånefond. Prospekt och upplysningar om skolan lämnas av undertecknad, adr. Jakobsberg.
KARL PETANDER, fil. dr.

Femina
Mode- & Textilskola
5 Engelbrektsgatan. Tel. 20 12.
Höstterminens kurser i kläd- och linnesöm, barnkläder och konstbroderi börja 1/9
Anmälningar skriftligen eller personligen 11—3,30.
Yrkeskursen pågår 8 mån. med början 1 sept. Prospekt på begäran.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53, Tel. 108 51
STOCKHOLM
OBS.! Sorgartiklar

Vid annonsering anlita
Gefle Posten
DAGLIG MORGONTIDNING.

Från tårarnas dal.

(Forts. fr. föreg. n:r)

Trappan till andra våningen knakade under steg, och fröken Sjö kom in.

»Godmorgon, jaså jag är så sen. Fru Forss, jag trodde min pojke skulle komma i natt. Jag går inte en dag till, det är säkert.»

»Vi ska ringa då och höra om fröken Lindberg är ledig. Men det är inte värt att ta hit henne i onödan.»

»Det kostar väl på sin höjd tjugo kronor för skjutsen, och det kan jag stå ut med att betala för att få veta hur länge till jag skall behöva gå här och vänta. Jag stod i kö under kristiden en gång och väntade i två timmar och tyckte det var gräsligt, men tänk att vänta och vänta i nio månader och ingenting kunna göra ... Jag undrar, fru Forss, hur det känns att ha en riktig figur, som folk inte vänder sig efter på gatan.»

»Tack det känns ingenting. Fröken Sjö får äta ensam nu. Vi reser'oss.»

»Vill ni gå efter baljan som står i köket», sade fröken Jost till Isa. »Tag den halv med varmt vatten, så ska ni få se hur man badar ett litet barn.»

När Isa kom tillbaka var den lilla befriad från lindor och tröjor. Hon låg i knät på fröken Jost, som virat om henne en flik av sitt vita förkläde, medan hon väntade. Isa hade aldrig sett ett så litet barn. Det kunde sitta på fröken Josts utbredda hand och såg hjälplöst ut som en naken fågelunge. En vindpust tycktes kunna blåsa ut dess livslåga.

Isa såg med fuktiga ögon hur fröken Jost tvättade den lilla och värmde hennes kläder framför elden.

»Man förlorar lusten att begå självmord»,sade hon, »när man tänker på att någon pysslat om en på det där sättet dag och natt, i förhoppning att det en gång skall ha varit mödan värt.»

»Till och med en fågelunge har både far och mor, som delar ansvaret», sade fröken Klaus dovt och for med näsduken över ansiktet.

»Det är inte lätt att lämna ett sådant litet pyre vind för våg», fortsatte Isa, och fast hon talade lågt som för sig själv, trängde varenda stavelse till de närvarandes öron, därför att de tänkte något liknande.

»Säg det till männen!» tog fröken Jost i med ett skärande uttryck av smärta. »Jag har inte en enda vrå på jorden, där jag kan vara med min lilla flicka. Mina föräldrar är ansedda människor, min mor skulle dö av sorg, om hon visste detta. Jag är sjuksköterska, men var tror ni jag skulle få plats, om jag släpade ett barn med mig, jo, för all del, en annans barn, det vore ädelt och människovänligt, men *mitt!* Jag bleve bojkottad så grundligt, att varken barnet eller jag skulle kunna existera.

Nu har jag åtminstone hoppet att kunna spara så att jag kan ta henne till mig en gång, när min mor dör.

Fröken Klaus, vill ni hämta hennes flaska medan jag lindar henne?»

»Får jag låna er symaskin här, så ska jag gå efter mitt arbete», sade fröken Sjö och avlägsnade sig samtidigt.

Isa stödde sig tungt mot bordet. Fröken Jost lyfte huvudet och mötte hennes blick.

»Ni är feg», sade Isa.

»Feg!»

»Ni uppoffrar barnet för ert rykte. Men man ska kunna uppoffra sig själv för barnet, inte tvärtom. Och man ska inte göra ont värre genom att handla mot sitt samvete.»

»Predika ni, men försök själv, så får ni se.»

»Jag ämnar försöka», sade Isa, men när hon hörde steg i trappan, böjde hon sig hastigt fram och höll fast den andras blick med sin.

»Lova, att ni aldrig försöker glömma bort er lilla flicka», sade hon, »och att ni tar henne till er så snart ni kan. Och tala om alltsammans för er mor, när ni kommer hem, nu när det svåraste är över. Annars får ni ljuga hela ert liv, det är värre.»

»Jag lovar», halvviskade fröken Jost efter en kort paus och vaggade barnet på sitt knä med ett alldeles nytt uttryck av äganderätt.

Fröken Sjö tittade in genom dörren.

»Nu skall väl barnungen sova. Jag tänkte på att ni nog behöver litet motion, fröken Borg. Om ni vill skall jag visa er en vacker promenad, som vi kan gå före middan.»

När de kommo ut stod solen som en blek, lysande skiva i söder, och snön glänste mattvit i begynnande tö.

De följde en skogsväg uppåt höjden.

»Det är synd om fröken Jost», sade Isa.

»Ja, den dumma människan bryr sig ännu om karlen.»

»Gör inte ni det — med er?» frågade Isa.

Den välträinade gymnasten stannade för att vila i uppförsbacken och stödde sin behandskade hand mot en gärdsgård, innan hon svarade:

»Jo. Men *varför* gör man det — efter allt?»

Hennes ärliga ögon uttryckte en hel värld av frågor: varför, varför? och Isa gjorde tyst ett löfte: jag skall inte vila förrän jag sökt och givit svar på dem alla.

De fortsatte.

»Ja, fröken Jost var sjuksköterska», återtog fröken Sjö. »Hon kom till en ogift hemmansägare för att vårda honom för någon obetydlighet, hon blev kär i honom och han begagnade sig av det. När hon fick veta hur hon hade det, gjorde hon allt för att få död på barnet. Hon lyfte tunga möbler, hon hoppade från höga trappor, hon snörde sig så hon höll på att gå av på mitten, men kan ni begripa det, barnet växte och levde. Då gick hon till en läkare och bad honom i guds barmhärtighets namn ge henne något som botade henne. Läkaren gav henne en ask svarta piller. Hon tackade honom, skyndade hem och tog tjugo piller på en gång. Ni kan tro hon fick ont i magen! Det var vanliga järnpiller. Men barnet växte och frodades. Då resignerade hon och for hit och tyckte det var en härlig känsla att få lossa på snörlivet.

Men när hon varit här en månad kom hemmansägaren på besök. Hon klämde in sig igen och vi fick vara två att dra i korsettbanden för att få henne någorlunda smärt.»

Isa skrattade så att hon grät, det var så skönt att få skratta.

Hon tyckte sig se fröken Sjö och fru Forss dragande i var sitt snörband för att få den arma fröken Jost smal för att behaga hemmansägaren.

»Hur kan — man vara — så dum», fick hon äntligen fram.

»Ja, säg det! Och det hjälpte inte, för när karlen for, sa han som han sagt förut, att om det blev en duktig pojke skulle han dra försorg om den, men blev det en flicka ville han varken veta av barnet eller fröken Jost. Den stackaren! Vad skulle hon göra! Det blev en flicka.»

De hade vänt och gingo tillbaka. Vid en krökning av vägen stod en klunga halvvuxna pojkar. En av dem rodnade och vände sig bort, när han fick sikte på de båda kvinnorna, men en annan ropade med hög röst:

»Hororna är ute och går.»

Isa blev blåblek ända ut på läpparna. Hon kände — hennes hjärta började bli angripet — det tålde — ingenting.

De gingo så fort deras snubblande fötter funno fäste i den gråtande snön på vägen, de sågo inte mer framför sig, bara inåt.

Det arbetade i bröstet på Isa, hon ville skrika så det hördes över hela landet, hela världen, ända till Gud själv:

»Det är inte rätt, att vi som bär bördan ska bära skammen!»

De mötte ingen, när de kommo till villan och skildes under tystnad.

Isa kastade sig på sin säng.

»Kom sömn, jag vill sova! Gud! Gud!»

Och med den viljestyrka hennes självbevarelsedrift övat upp, tvang hon sig att inte tänka, bara koppla av allting och domna. Det hårda greppet om hjärna och hjärta lossnade, hon gled in i sömnens armar, hjälparens, tröstarens, det blev mörkt omkring henne, hon led inte mer, hon sov.

25 år av framgång

kunna vi glädja oss åt, men bakom denna framgång står ett målmedvetet arbete och en fast vilja att *alltid söka göra alla våra kunder tillfredsställda.*

Med anledning av jubileet utkommer vår nya höst- och vinterkatalog N:o 88 såsom

JUBILEUMSKATALOG

Katalogen är elegant utstyrd, delvis tryckt i flera färger och med anledning av jubileet har den utöver varubeskrivningar och varuillustrationer ett intressant textinnehåll. Som varukatalog upptager den tusentals olika artiklar i manufakturer, korta varor m. m. varav en stor sortering nyheter, allt av **god kvalité** och till genomgående **billiga priser.**

Katalogen är för var och en den ypperligaste hjälpreda och rådgivare till att göra förmånliga inköp.

Den verkligt stora nyheten

är den extra speciallista, som medföljer katalogen. Den upptager ett urval prima varor, vilka med anledning av jubileet säljas till *häpnadsväckande låga priser=jubileumspriser.*

Se här några exempel: Extra prima *randsydda* boxkalvsherrkängor till pr par Kr. **15: 95,** 3,2 meter helylleherrtyg, 140 cm. brett, till Kr. **13: 75,** Herrskjortor av extra prima hollands och med två kragar till pr st. kr. **4: 95,** Helylledamstrumpor till pr par Kr. **1: 69,** Kaffekoppar vackert dekorerade och med guldkant till pr ½ duss. Kr. **3: 85** o. s. v.

Med katalogen följa provblad å årets julpublikationer, Julstämning, Julkvällen m. fl. och Åhlén & Holms Årsbok för 1923 samt familjejournalen Vårt Hem.

Katalogen med bilagor erhålles gratis på begäran mot endast portolösen. — Till våra större kunder utsändes katalogen i dagarna utan att den behöver rekvireras.

ÅHLÉN & HOLM, STOCKHOLM

MÖBLER

i olika modeller och träslag,

Billiga priser.

Egna snickeri- och tapetserareverkstäder

Björks Möbelaffär

Gamla Brogatan 30, Stockholm.
Telefon 88 41.

Ingen klagan

om man uppfriskar blodet, renar magen och tarmarna från osunda rester och utdriver urinsyran från kroppen, varmed man undanrödjer roten och grundorsaken till illamående och många sjukdomar.

Denna för hela organismen välgörande process erhålles genom att använda

Fruktsalt-Samarin

Det bringar vigör och ger hälsa.

Pris pr fl. 2.50. Säljas å alla apotek, hos droghandlare, m. fl.

Cederroths Tekniska Fabrik
Stockholm

F:a Emil Bäcklin

GLASMÄSTERI och RAMAFFÄR

1 AD. FREDRIKSTORG 1
STOCKHOLM

GOTT ARBETE!

BILLIGASTE PRISER!

Telefoner: Söd. 318 21 & 237 21

En sådan förtjusande hälsöm!

Jo, jo! Min HUSQVARNA CENTRAL BOBBIN utför alla slags broderier och konstsömnader, både i Hedebo-, engelskt och venetianskt mönster — fortare och bättre än jag skulle kunna göra det för hand.

Och inte är det svårt — en liten gratiskurs på närmaste Husqvarna-Depot och Du kan den lilla konsten.

Köp och Du blir belåten med en

HUSQVARNA
SYMASKIN

21

GETINGEN

ROMAN

av

E. L. VOYNICH

Det blev en lång och livlig diskussion. När det äntligen var tid att bryta upp, gick Martini fram till den unga kvinnan.

— Får jag följa er hem, Gemma?

— Tack gärna, jag har en del angelägenheter att språka med er om.

— Är det något galet med adresserna? frågade han sakta.

— Nej, men jag tror vi måste vidta några ändringar. Två brev ha inte kommit fram. De voro inte av någon betydelse, och det kan ju ha varit en tillfällighet, men vi få inte utsätta oss för några risker. Börjar polisen misstänka våra brev, måste vi ögonblickligen förändra adresserna.

— Jag skall komma till er i morgon, ty i kväll är ni för trött för ett sådant samtal.

— Nej, jag känner mig inte trött.

— Då är ni nedstämd igen!

— Ähnej, inte särskilt.

II.

— Är frun inne, Katie?

— Ja, sir; hon håller på att klä sig. Varsågod och stig in i förmaket så kommer hon strax.

Katie var en glad och vänlig flicka från Devonshire och Martini var hennes speciella gunstling. Han talade förstås engelska med en främmande brytning, men ändå så att man kunde begripa vad han sade, och han satt inte och pratade politik till klockan ett på natten som åtskilliga andra. Dessutom hade han kommit till Devonshire för att hjälpa frun när hennes barn var dött och hennes man låg döende. Ända sedan den tiden hade Katie betraktat den store, tafatte och tystlåtne mannen som en medlem av familjen. Även den lata, svarta katten Pasht tyckte bra om Martini, som aldrig trampade honom på svansen eller blåste cigarrök i hans ögon. Man kunde ostörd ligga och spinna i hans knä och vid middagsbordet glömde han aldrig att det inte kan vara roligt för en katt att bara sitta och se på när människor äta fisk. Deras vänskap hade varat länge. En gång när Pasht var en kattunge, och hans matmor var för sjuk att kunna ägna honom en tanke, hade Martini tagit honom i sin vård och fört honom i en korg till Italien. Sedan dess hade erfarenheten lärt Pasht att denne klumpige man var en vän som man kunde lita på.

— Vad ni ser hemtrevliga ut, ni två, sade Gemma när hon kom in i rummet.

Martini lyfte försiktigt ned katten ur sitt knä.

— Jag kom tidigt, sade han, i hopp om att ni skulle bjuda mig på en kopp té innan vi går. Det blir naturligtvis en massa folk och Grassini kommer inte att bestå oss någon ordentlig supé.

— Nu är ni lika svår som Galli, sade hon skrattande. Den stackars Grassini har nog att svara för sina egna synder, utan att han också skall behöva stå för sin hustrus. Téet är strax färdigt. Katie har bakat Devonshirekakor bara för er skull.

— Katie är bra hygglig, eller hur, Pasht? Det är ni också förresten, som har tagit på er den där vackra klänningen. Jag var rädd att ni skulle glömma ert löfte.

— Nej, det gjorde jag inte, men den är väl varm för en sådan afton som i kväll.

— Det blir mycket kyligare uppe i Fiesole, och det finns ingenting som klär er så bra som vitt ylle. Jag har tagit med mig några blommor åt er.

— Åh, de där härliga klängrosorna! Men jag sätter dem hellre i vatten; jag tycker inte om att bära blommor.

— Det är ju bara en vidskeplig inbillning.

— Nej, jag tycker blott att de inte passa i stil med en så tråkig följeslagerska.

— Tråkigt få vi nog allesammans i kväll. Konversationen kommer att bli outhärdlig.

— Hur så?-

— Därför att allt som står i något slags sammanhang med Grassini blir tråkigt.

— Var inte spydig; det är inte rätt, när vi ändå tar emot den mannens gästfrihet.

— Ni har alltid rätt, madonna. Nåväl, det blir tråkigt därför att de personer som det är något intresse med inte kommer. Antingen äro de sjuka eller bortresta. Jag vet endast en som man kan betrakta som aftonens attraktion, och det är den nye satirikern.

— Vad, Rivarez! Jag trodde att Grassini ogillade honom i högsta grad.

— Ja, men när han nu en gång är här, och människor kommer att lägga märke till honom, så vill Grassini att hans hem skall bli det första, där det nya lejonet förevisas.

— Jag visste inte ens av att han var kommen.

— Han kom först i går. Se där ha vi téet!

Martini kände sig aldrig så väl till mods som i detta lilla förmak. Gemmas vänskap, hennes fullständiga ovetenhet om den makt hon utövade på honom och hennes enkla och uppriktiga kamratskap, voro ljuspunkterna i hans tillvaro, och varje gång han kände sig mer än vanligt nedslagen, kom han till henne och satt i allmänhet tyst, medan hon satt böjd över sitt handarbete eller serverade honom té. Hon frågade honom aldrig om hans bekymmer och visade inte sin sympati i ord, men han gick därifrån starkare och lugnare. Utan att själv veta av det, ägde hon gåvan att skänka tröst åt andra, och när hans bästa vänner för två år sedan blevo förrådda i Kalabrien och nedskjutna som hundar, var det hennes fasta tro som räddade honom från förtvivlan. På söndagsmorgnarna kom han ibland för att resonera om det politiska arbetet, och då var hon en helt annan kvinna, klok, kall och logisk. De som endast kände till henne i samband med politiken, betraktade henne som en tränad och disciplinerad konspiratör, modig och pålitlig, men en smula livlös och opersonlig. Den »madonna Gemma», som Martini kommit i beröring med, var okänd för de flesta.

(forts.)